

УДК 543.869, 663

**ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ НА ГОРІЛКИ,
ГОРІЛКИ ОСОБЛИВІ, НАПОЇ ЛІКЕРО-ГОРІЛЧАНІ**

Ковальчук В.П., к.т.н., ст.н.с., в.о. директора

Чехун М.Г., зав. лабораторії експертизи напоїв та нормування

*Державна наукова установа «Український науково-дослідний інститут
спирту і біотехнології продовольчих продуктів»*

Олійник С.І., доцент кафедри біотехнології продуктів бродіння та
виноробства НУХТ, учений секретар ДНУ «УкрНДІспиртбіопрод»

Національний університет харчових технологій

Анотація: Впровадження нових редакцій національних стандартів ДСТУ 4256, ДСТУ 4257, ДСТУ 4258 створить умови для проведення належного оперативного контролю горілок і горілок особливих на стадії їх розроблення та виготовлення, що сприятиме підвищенню ефективності роботи підприємств, що виготовляють горілки і горілки особливі.

Ключові слова: горілки, горілки особливі, лікєро-горілчані напої, слабоалкогольні напої, технічні умови, органолептичні показники, фізико-хімічні показники

Відповідно до проекту Програми робіт з національної стандартизації на 2020 рік Державною науковою установою «Український науково-дослідний інститут спирту і біотехнології продовольчих продуктів» Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України проведено перегляд та розроблено нові редакції ДСТУ 4256:2021 «Горілки і горілки

особливі. Технічні умови», ДСТУ 4257:2021 «Напої лікєро-горілочані. Технічні умови».

Метою роботи є внесення всіх необхідних змін у зміст та оформлення цих нормативних документів, в тому числі встановлення вимог до лікєро-горілочаної продукції відповідно до чинного законодавства України, Регламентів Європейського Парламенту і Ради, результатів проведених наукових досліджень та виробничих дослідів на підприємствах лікєро-горілочаної галузі, розроблених стандартів на сировину та матеріали для лікєро-горілочаного виробництва.

Визначено позначені основними термінами поняття:

– спирт харчовий – спирт етиловий ректифікований, спирт плодовий, спирт етиловий ректифікований виноградний, спирт етиловий ректифікований плодовий, дистилат зерновий;

– напій алкогольний – напій з вмістом спирту етилового понад 0,5 % об. , одержаний шляхом спиртового бродіння цукровмісного матеріалу або виготовлений на основі спирту харчового згідно з чинним законодавством;

– напій спиртний – напій алкогольний з вмістом спирту етилового від 15 % об. до 60 % об., виготовлений на основі спирту харчового;

– горілка – напій спиртний з вмістом спирту етилового від 37,5 % об. до 56 % об. (міцністю від 37,5 % до 56 %), прозорий, безбарвний, з характерним горілочаним ароматом і м'яким горілочаним смаком, виготовлений обробленням водно-спиртової суміші на основі спирту етилового ректифікованого спеціальними сорбентами з наступним фільтруванням та додаванням нелетких інгредієнтів або без них;

– горілка особлива – напій спиртний з вмістом спирту етилового від 37,5 % об. до 56 % об. (міцністю від 37,5 % до 56 %), прозорий, безбарвний, з характерним специфічним ароматом і м'яким горілочаним смаком, виготовлений

обробленням водно-спиртової суміші на основі спирту етилового ректифікованого спеціальними сорбентами з наступним фільтруванням та додаванням летких або летких і нелетких інгредієнтів.

– напій лікєро-горілочаний – напій спиртний з вмістом спирту етилового від 15 % об. до 60 % об. (міцністю від 15 % до 60 %) та напій алкогольний з вмістом спирту етилового від 1,2 % об. до 15 % об. (міцністю від 1,2 % до 15 %), виготовлений на основі спирту етилового ректифікованого з використанням напівфабрикатів та інгредієнтів, насичений або ненасичений діоксидом вуглецю (для напоїв слабоалкогольних).

Для проведення арбітражних випробувань горілок, горілок особливих, напоїв лікєро-горілочаних за фізико-хімічними показниками прийняті методи із застосуванням автоматичних аналізаторів густини, які відповідають необхідним критеріям: правильність, межа виявлення, межа виміру, точність, повторюваність, відтворюваність, відновлення, вибірковість, чутливість, лінійність, похибка вимірювання.

Встановлено метрологічні вимоги до упакованих одиниць: допустимі від'ємні відхилення фактичного об'єму горілки, горілки особливої, напою лікєро-горілочаного за температури 20 °С для окремої упакованої одиниці у вибірці для відповідної контрольної партії та критерії її прийняття/неприйняття у разі нанесення знаку відповідності упакованої одиниці.

За результатами досліджень готової продукції, виготовленої лікєро-горілочаними підприємствами України, внесено корективи в температурні межі транспортування та зберігання у закритих складських приміщеннях горілок, горілок особливих, напоїв лікєро-горілочаних.

Показано необхідність встановлення виробником (розробником рецептури) строку придатності горілок, горілок особливих, напоїв лікєро-

горілчаних за результатами визначення їх прогнозованої стійкості тестуванням зразків у встановлених температурних умовах.

Нові редакції вищенаведених стандартів дадуть змогу підвищити рівень захисту інтересів споживачів, створити більш сприятливі умови для збільшення обсягів реалізації продукції, встановлювати відповідні заходи у кризових ситуаціях та вживати ефективні дії під час виробництва горілок, горілок особливих, напоїв лікєро-горілчаних.

Відповідно до проекту Програми робіт з національної стандартизації Державною науковою установою «Український науково-дослідний інститут спирту і біотехнології продовольчих продуктів» Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України проведено перегляд та розроблено нову редакцію ДСТУ 4258:2021 «Напої слабоалкогольні. Загальні технічні умови».

Метою роботи є внесення всіх необхідних змін у зміст та оформлення цього нормативного документу, в тому числі встановлення вимог до напоїв слабоалкогольних відповідно до чинного законодавства України, Регламентів Європейського Парламенту і Ради, результатів проведених наукових досліджень та виробничих дослідів на підприємствах лікєро-горілчаної галузі, розроблених стандартів на сировину та матеріали для лікєро-горілчаного виробництва.

Визначено позначене основним терміном поняття:

– напій слабоалкогольний – напій лікєро-горілчаний з вмістом спирту етилового від 0,5 % об. до 8,5 % об. (міцністю від 0,5 % до 8,5 %) та масовою концентрацією екстрактивних речовин не більш як 14,0 г/100 см³, виготовлений на основі водно-спиртової суміші з використанням інгредієнтів, напівфабрикатів та консервантів, насичений чи ненасичений діоксидом вуглецю.

Напої слабоалкогольні (далі - напої), залежно від виду сировини та її вмісту в готовому продукті, поділено на групи:

- напої вино- та соковмісні;
- напої на пряно-ароматичній рослинній сировині;
- напої на зерновій сировині;
- напої на ароматизаторах.

Встановлено колір, аромат і смак напоїв:

- колір – забарвлені, безбарвні, обумовлені особливостями використаної сировини;
- аромат і смак – обумовлені особливостями використаної сировини.

Додаткові вимоги до органолептичних показників установлює виробник у рецептурі на кожну назву напою. Допускається виробництво напоїв для експорту з відхиленнями за органолептичними та фізико-хімічними показниками згідно з умовами відповідної угоди на експорт.

Поживну цінність напоїв необхідно розраховувати за вмістом поживних речовин (вуглеводів, білків, жирів) та зазначати в рецептурах або технологічних інструкціях на виробництво напоїв.

Проведено аналіз нормативних документів. Для виготовлення напоїв необхідно використовувати сировину та матеріали згідно з чинними національними стандартами, в тому числі мед натуральний, мед штучний, глюкозу кристалічну гідратну, солод пивоварний ячмінний, соки фруктово-ягідні зброжені, настої спиртові із рослинної сировини, морси фруктово-ягідні спиртові, спирти ароматні з рослинної сировини та ефірних олій, есенції ароматичні харчові, виноматеріали оброблені, вина, виноматеріали фруктово-ягідні оброблені, виноматеріали виноградні необроблені, спирти етилові із виноградної сировини, екстракти фруктові та ягідні, екстракти фруктові та ягідні, концентрати для напоїв.

Встановлено метрологічні вимоги до упакованих одиниць з напоями.

Періодичність контролювання напоїв за показниками безпеки встановлює виробник у програмі виробничого контролю.

Визначання прогнозованої стійкості напоїв необхідно проводити згідно з ДСТУ 7397 або іншими затвердженими у встановленому порядку методами, що забезпечують точність вимірювань.

Внесено корективи в температурні межі транспортування та зберігання напоїв. Пляшки (інші одиниці упаковки) з напоями необхідно зберігати у закритих складських приміщеннях за температури від 0 °С до 25 °С та відносної вологості повітря не більше, ніж 75 %.

Строк придатності напоїв встановлює виробник (розробник рецептури) і зазначає в рецептурах або технологічних інструкціях на виробництво напоїв. Строк придатності напоїв не повинен перевищувати їх прогнозовану стійкість.

Строк придатності напоїв, призначених для експорту, може відповідати вимогам відповідної угоди на експорт.

Впровадження нового видання ДСТУ 4258:2021 «Напої слабоалкогольні. Загальні технічні умови» створить умови для проведення належного оперативного контролю напоїв слабоалкогольних на стадії їх розроблення та виготовлення, що сприятиме підвищенню ефективності роботи підприємств лікєро-горілкової галузі.